

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 298/2011-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť X. R., B., zastúpeného advokátom JUDr. S. J., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Okresným súdom Pezinok pod sp. zn. Tp 5/2011 a Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 4 Tpo 19/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť X. R. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. mája 2011 doručená sťažnosť X. R., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 1, 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaniach vedených Okresným súdom Pezinok (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. Tp 5/2011 a Krajským súdom

v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 4 Tpo 19/2011. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 19. mája 2011.

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa z 26. februára 2011 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie za to, že mal zadovážovať od bližšie neustálenej osoby heroín a tento prechovávať na rôznych bližšie nestotožnených miestach. Heroín mal byť údajne nájdený v igelitovom vrecúšku počas domovej prehliadky v byte, ktorého užívateľom bol tak sťažovateľ, ako aj ďalší obvinený A.

Uznesením okresného súdu č. k. Tp 5/2011-40 z 28. februára 2011 bol sťažovateľ spolu aj s ďalšími dvomi obvinenými K. a A. vzatý do väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Ďalším výrokom podľa § 80 ods. 1 písm. a) a b) Trestného poriadku nebol prijatý písomný sľub a ani záruka dôveryhodnej osoby u sťažovateľa a K.

Počas rozhodovania okresného súdu bola pred pojednávacou miestnosťou po celý čas prítomná dôveryhodná osoba (manželka sťažovateľa), ktorá ponúkala za nahradenie väzby záruku. Napriek tomu však okresným súdom vypočítaná nebola. Ďalej okresný súd v čase rozhodovania nemal k dispozícii celý spisový materiál, pretože absentovala časť spisu týkajúca sa údajne vykonaných odposluchov realizovaných použitím informačno-technických prostriedkov. Napokon nebolo preukázané, že by obsah igelitového vrecúška patril sťažovateľovi, a to tým menej, že A. pri svojom výsluchu okresným súdom 28. februára 2011 uviedol, že drogy nájdené v byte sú jeho, pričom sťažovateľ o nich nevedel.

Sťažovateľ 3. marca 2011 podal prostredníctvom svojho obhajcu sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu. Uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 19/2011 z 10. marca 2011 bola sťažnosť zamietnutá.

Obhajca sťažovateľa sa listom z 9. marca 2011 bezúspešne domáhal účasti na konaní vedenom krajským súdom. Manželka sťažovateľa sa aj v čase rozhodovania krajského súdu

zdržiavala v budove súdu pred pojednávacou miestnosťou, avšak krajský súd jej účasť nepripustil a jej vypočutie nepovažoval za potrebné.

Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu označených článkov ústavy a dohovoru došlo viacerými skutočnosťami:

a) Nebolo preukázané, že obsah igelitového vrecúška patril sťažovateľovi, pričom A. potvrdzoval v tomto smere obhajobu sťažovateľa.

b) Okresný súd rozhodol o vzatí do väzby bez toho, aby vypočul manželku sťažovateľa ako dôveryhodnú osobu ponúkajúcu záruku za nahradenie väzby. Rovnakého pochybenia sa dopustil aj krajský súd.

c) Okresný súd rozhodoval i napriek tomu, že nemal k dispozícii celý spisový materiál, pretože absentovala časť spisu s údajne vykonanými odposluchmi.

d) Návrh prokurátora na vzatie do väzby nebol okresnému súdu doručený v rámci lehoty 48 hodín.

Vzhľadom na vytýkané pochybenia treba považovať postup a závery všeobecných súdov za arbitrárne.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. Tp 5/2011 a krajským súdom pod sp. zn. 4 Tpo 19/2011 s tým, aby uznesenie okresného súdu z 28. februára 2011 a uznesenie krajského súdu z 10. marca 2011 boli zrušené. Napokon požaduje náhradu trov právneho zastúpenia advokátom vo výške 314,18 €.

Z uznesenia okresného súdu č. k. Tp 5/2011-40 z 28. februára 2011 vyplýva, že sťažovateľ, K. a A. boli podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku vzatí do väzby, ktorá v prípade sťažovateľa začala jeho zadržaním 25. februára 2011 o 16.00 h. Pokiaľ sťažovateľ ponúkol záruku svojej manželky ako alternatívu k väzbe, nebolo možné to akceptovať. Sťažovateľ nežije s manželkou v spoločnej domácnosti a hoci sú v kontakte, manželka by nedokázala svojím prípadným vplyvom pôsobiť na sťažovateľa tak, aby sa nedostal do podozrenia z manipulovania s drogami. Ak teda nemala manželka sťažovateľa žiadny

pozitívny vplyv na sťažovateľa pred jeho zadržaním, nemožno predpokladať, že by ho mala následne po prípadnom prepustení na slobodu. Preto nebol akceptovaný návrh na vypočutie manželky sťažovateľa.

Zo sťažnosti z 3. marca 2011 spisanej obhajcom sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. Tp 5/2011 z 28. februára 2011 vyplýva, že sa v ňom namietalo jednak rozhodovanie miestne nepríslušným súdom (táto námietka nie je obsahom sťažnosti podanej ústavnému súdu), ďalej skutočnosť, že nájdený heroín nepatril sťažovateľovi a on o jeho prítomnosti v byte ani nevedel, potom neúplnosť spisového materiálu predloženého okresnému súdu a napokon neprijatie písomného sľubu a záruky dôveryhodnej osoby.

Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 19/2011 z 10. marca 2011 vyplýva, že ním bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa, K. a A. proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. Tp 5/2011 z 28. februára 2011, pričom podľa dátumovej pečiatky uznesenie bolo doručené 23. marca 2011. Proti uzneseniu okresného súdu ihneď po jeho vyhlásení do zápisnice zahlásili sťažnosť všetci traja obvinení, pričom sťažnosť K. bola aj písomne zdôvodnená prostredníctvom obhajcu. Podľa názoru krajského súdu okresný súd postupoval správne, keď dospel k záveru, že väzba je nutná. Doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú, že skutok, pre ktorý je trestné stíhanie vedené, bol spáchaný, má znaky trestného činu a existuje dôvodné podozrenie, že ho spáchali obvinení. Nemožno prehliadnuť, že vo vozidle riadenom K. bol zaistený kokaín v množstve zodpovedajúcom minimálne 300 jednorázovým dávkam a v byte, kde sa zdržiavali sťažovateľ a A., bol zaistený heroín zodpovedajúci minimálne 60 dávkam. Bola zistená tiež látka používaná na riedenie drog a u všetkých troch obvinených sa zistili na rukách pozitívne stery na prítomnosť omamných látok. Nepriamymi dôkazmi sú i prepisy telefonických hovorov, ktoré tvoria súčasť spisového materiálu a s ktorými sa krajský súd oboznámil. Pri rozhodovaní o väzbe postačuje dostatočne preukázať podozrenie, že obvinený skutok spáchal. Čo sa týka tzv. preventívneho dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, obvinení neboli dosiaľ trestne stíhaní. Sťažovateľ nie je trvalo zamestnaný, pomáha prevádzkovať bufet svojej manželke. Nájdené množstvo drogy odôvodňuje podozrenie, že obvinení s najväčším stupňom pravdepodobnosti môžu pôsobiť ako díleri drog. Je tu preto konkrétna

obava (pravdepodobnosť), že by v prípade ponechania na slobode mohli v páchaní trestnej činnosti pokračovať s poukazom aj na skutočnosť, že sú bez trvalých finančných príjmov, čo by mohli kompenzovať trestnou činnosťou. Správne je aj zamietnutie nahradenia väzby zárukou manželky sťažovateľa. Aj podľa krajského súdu vzhľadom na dôvody, pre ktoré bola preventívna väzba uvalená, ako aj na odôvodnenie okresného súdu nie je nahradenie väzby ponúknutou zárukou možné. Krajský súd konal a rozhodol v intenciách ustanovenia § 192 ods. 3 Trestného poriadku na neverejnom zasadnutí. Napriek tomu, že obvinení žiadali o vypočutie pred krajským súdom, konalo sa v ich neprítomnosti. Je totiž na zvážení súdu, či obvineného na neverejné zasadnutie predvolá. V posudzovanom prípade krajský súd nepovažoval za potrebné obvinených a ich obhajcov vypočuť. Sťažovateľ bol vypočutý okresným súdom za prítomnosti obhajcu a tlmočníčky.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy, alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá sa týka konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. Tp 5/2011, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. V danom prípade proti uzneseniu okresného súdu bola prípustná sťažnosť ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa mal krajský súd v opravnom konaní. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu. Treba dodať, že sťažovateľ využil právo podať riadny opravný prostriedok proti uzneseniu okresného súdu.

Odlišná je situácia týkajúca sa tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému krajským súdom pod sp. zn. 4 Tpo 19/2011.

Sťažnosť v časti týkajúcej sa námietok uvedených v bode a) – c) treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného

súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa názoru ústavného súdu argumentácia krajského súdu, podľa ktorej bola preukázaná potrebná miera podozrenia, že sa sťažovateľ dopustil trestného činu, za ktorý mu bolo vznesené obvinenie, je dostatočná a presvedčivá v danom štádiu veci. Opiera sa o drogy nájdené v byte používanom aj sťažovateľom, výsledky analýzy steru z ruky sťažovateľa preukazujúce prítomnosť omamnej látky, ako aj o prepisy záznamov z odposluchov telefonických rozhovorov. Tieto vecné dôkazy zatiaľ prevažujú nad tvrdením sťažovateľa a A., podľa ktorých nájdená látka sťažovateľovi nepatrila a ten o nej ani nevedel. Závery krajského súdu v uvedenom smere rozhodne nie sú preto arbitrárne, ale ani zjavne neodôvodnené.

Za presvedčivú považuje ústavný súd aj argumentáciu vysvetľujúcu, prečo nebolo potrebné vypočuť manželku sťažovateľa, ktorá ponúkla záruku. Vzhľadom na dôvody vzatia do väzby, ako aj na skutočnosť, že sťažovateľ s manželkou nežijú v spoločnej domácnosti, neprichádzala takáto záruka vôbec do úvahy, a preto ani nebolo potrebné manželku sťažovateľa vypočuť.

Zjavne neopodstatnená je napokon aj námietka, podľa ktorej okresný súd nemal k dispozícii úplný spisový materiál, keďže z neho chýbali odposluchy telefonických hovorov. Z uznesenia krajského súdu vyplýva, že v opravnom konaní mal už krajský súd k dispozícii aj túto časť vyšetrovacieho spisu. To znamená, že pochybenie, ku ktorému

došlo v prvostupňovom konaní, bolo napravené v opravnom konaní o sťažnosti. Tým bola poskytnutá ochrana označenému právu sťažovateľa.

Sťažnosť v časti týkajúcej sa námietky uvedenej v bode d) treba považovať za neprípustnú.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Sťažovateľ spochybňuje dodržanie lehoty 48 hodín na predloženie návrhu na vzatie do väzby počítanej od momentu jeho zadržania s tým, že pre nedodržanie tejto lehoty mal byť okresným súdom prepustený zo zadržania.

Treba konštatovať, že nedodržaním 48 hodinovej lehoty zadržania sa sťažovateľ nebránil ani v konaní vedenom okresným súdom, ale ani v konaní vedenom krajským súdom. Túto námietku uplatnil prvýkrát až v sťažnosti podanej ústavnému súdu.

Citované ustanovenie § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde tiež vyjadruje princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu, keďže prednosť má ochrana pred všeobecnými súdmi. Ochrana zo strany ústavného súdu prichádza do úvahy až po vyčerpaní opravných prostriedkov či iných právnych prostriedkov účinne zákonom poskytovaných, pokiaľ je dotknutá osoba oprávnená na ich použitie podľa osobitných predpisov.

Z formálneho hľadiska vzaté sťažovateľ zákonom poskytovaný opravný prostriedok využil, lebo podal sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu. Z materiálneho hľadiska vzaté

však ani v konaní vedenom okresným súdom, ale ani v konaní vedenom krajským súdom námietku nedodržania 48 hodinovej lehoty neuplatnil, a preto v skutočnosti opravný prostriedok daný zákonom účinným spôsobom nevyužil. To zakladá neprípustnosť tejto časti sťažnosti.

Sťažovateľ v konaní vedenom ústavným súdom ani len netvrdil (tým menej preukazoval), že v účinnom vyčerpaní opravného prostriedku mu bránil dôvod hodný osobitného zreteľa. Preto vôbec neprichádzal zo strany ústavného súdu do úvahy prípadný postup podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Napokon ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že podľa konštatovania krajského súdu sťažovateľ síce podal proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť priamo do zápisnice okresného súdu, a to po vyhlásení jeho uznesenia, avšak písomné dôvody podanej sťažnosti nepredložil (tieto mal predložiť iba K.). V rozpore s týmto konštatovaním však sťažovateľ tvrdí, že písomnú sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu podal prostredníctvom svojho obhajcu 3. marca 2011, pričom kópiu sťažnosti aj predložil ústavnému súdu. Ide o závažnú nezrovnalosť, avšak vzhľadom na skutočnosť, že takéto pochybenie zo strany krajského súdu sťažovateľ v konaní vedenom ústavným súdom nenamietal, nie je ani možné a potrebné sa uvedenou okolnosťou bližšie zaoberať.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2011